

Fra redaksjonen

Media har de siste åra skrevet side opp og side ned om bærekraftig utvikling med fokus på en natur i ubalanse som en konsekvens av hovedsakelig menneskelig virksomhet. Vi snakker om et sårbart økosystem som blir truet av uhemmet utnyttelse av jordas ressurser på globalt plan. Samfunnsforskere har også inkludert uttrykket bærekraft i sin faglige sjargong for å påpeke at samfunn også må tilpasse seg naturens premisser. Målet er å få såkalte bærekraftige samfunn som tar hensyn til miljøet. Og som dermed også tar framtiden på alvor. Hvis de dystreste spådommene fra media holder stikk, hva skjer da med f.eks. arktiske lokalsamfunn i NordNorge og på Grønland?

Man kan også spørre seg selv om det er dette, nedsmelting av innlandsisen og mildere vintre, som kvinnene og mennene bekymrer seg mest om. Utkanten, langt fra storbyene i sør, har i grunnen lenge hatt sine vansker å kjempe med: fraflytting, tap av arbeidsplasser, få utdannelsestilbud til ungdom, osv. De har på sett og vis lenge hatt en kulturell og sosial dødsdom hengende over hodet. For å få et innblikk i hva som egentlig skjer på bygda blir vi – litt som å gå i Ottar Brox' (*Hva skjer i Nord-Norge? 1966*) fotspor – nødt til å lytte til de som har sitt liv og virke i de berørte områdene, ikke minst til de som hører til de yngre generasjonene og derfor kan knytte egne livsplaner til lokal framtid: hvordan ser *de* på egen framtid på bygda?

En rapport fra Nordregio (2015) undersøker f.eks. ungdommens framtidsperspektiver i Norge, Sverige, Finland, Island, Færøyene og Grønland. Den er interessant og tankevekkende. Det er jo, som ungdoms-

forskeren Alberto Melucci har påpekt, tenåringene som er «den primære gjenstand for de dramatiske endringene som påvirker dagens samfunn». De opplever dem «mest direkte». Dessuten, legger forskerkollega Jonas Fornäs til, er det blant ungdom at «fremtidige tendenser» viser seg tydeligst. En del andre barne- og ungdomskulturforskere støtter seg til samme synsvinkel, f.eks. når ungdom metaforisk blir presentert som en radar som kan registrere tegn som ligger i framtiden. Med andre ord, så nytter det lite å snakke om samfunnsutviklingen i Norden og i Arktis uten å ta med barnas framtidsperspektiver.

Konklusjonene fra rapporten fra 2015, som har tittelen *Nordic Arctic Youth Future Perspectives*, viser at ungdommen ikke bekymrer seg særlig mye over eventuelle forestående klimaforandringer i nord. Deltakerne i undersøkelsen ser også – og det er kanskje litt overraskende for folk i de «sørlige trakter» – relativt positivt på framtiden i lokalsamfunnet. Spesielt færøysk ungdom uttrykker en sterk tro på en god framtid i sine hjemkommuner. Elegien fra media, med en utmagret isbjørn på et ensomt isflak som sjokkerende ikonisk bilde, passer dårlig til ungdommens eget bilde av Arktis.

De fleste guttene og jentene i undersøkelsen er overbeviste om at man kan løse «problemene» i nord, f.eks. i forhold til naturforvaltning, og de vil gjerne selv bidra til prosjektet. Når det er sagt, så identifiserer de seg heller ikke med romantiske bilder av uberørte utkantssamfunn i harmoni med naturen. De har i lang tid vært en del av den moderne «globaliserte» verden. Ta Thule, som i gresk mytologi

betegner «et sted langt mot nord», som eksempel. Ultima Thule, sier den romerske forfatter Vergil, er et sted bortenfor «verdens grenser». Thule (Qaanaaq på grønlandsk) er også en liten by som ligger i Nordgrønland. På femtitallet ble bosetningen flyttet ca. 150 km mot nord pga. utbyggingen av en stor amerikansk militær flybase i Thule. Det fjerntliggende samfunn av jakt- og fangstfolk var som lyn fra klar himmel blitt et strategisk territorium for NATO og Vesten under den kalde krigen. Og i dag er Arktis igjen et geopolitisk brennpunkt.

For ungdommen i Nordregio-undersøkelsen er fremtiden på kort sikt lokalisert i større bysamfunn, men på lengre sikt ønsker en stor del av deltakerne å flytte tilbake til hjemstavnen. For mange av ungdommene, som er vokst opp i det vi kan kalle et individualisert (sen)moderne samfunn, er det ikke et spørsmål om enten-eller, men om både-og. Ungdommen har et kaleidoskopisk syn på fremtiden som tilbyr forskjellige spor som går i ulike retninger, i stedet for et deterministisk bilde av et uunn-gåelig fremtidsscenario. De søker først av alt et godt liv, uansett om det er på bygda eller i byen. Barn og ungdom bør derfor i mye større grad enn nå innvolveres i diskusjoner om bærekraftig samfunnsutvikling i Norden og Arktis.

I dette nummeret av *Barn* presenterer vi 4 artikler, hvorav en er en lett bearbeidet prøveforelesning, og 6 sammendrag av doktorgradsavhandlinger.

Lunsmåltidet er mye mere enn matinntak mitt på dagen. I artikkelen forfattet av Eldbjørg Fossgard, Asle Holthe, Hege Wergedahl og Eli Kristin Aadland forklarer de at måltidet også er en viktig sosial og pedagogisk arena i barnehagen. De ønsker også å se nærmere på de ansattes tanker

omkring måltidet: hvordan de oppfatter sine oppgaver og roller i måltidssituasjonen. Artikkelen konkluderer at måltidssosialisering er et undervurdert tema, både i utdanningen og hos barnehageeierne og lederne.

Er det nødvendig å ha med seg foreldrene når barn er på sykehus? Og når oppsto denne holdningen – at de bør inkluderes i pleien av barn – i lærebøkene i sykepleiefaget? Hildegunn Sundal, Karin Anna Petersen og Jeanne Boge har skrevet en artikkel om dette temaet. De viser i sin studie at inklusjonspraktikker som i dag regnes som «naturlige» er samfunnskapt, og at det dermed ikke er tilfeldig når det oppstår nye måter å tenke sykepleie på.

Er det mulig å lese samfunnstendenser i bildene og tekstene i nye bildebøker for barn? Ifølge Elisabeth Hovde Johannesen som har studert «senmoderne bildebøker i barnehagen» så spejler ikke bøkene bare tendensene, de konstruerer også barndom. Med bildebøker, sier hun, kan man få ny kunnskap hos barnehagepersonell og i studentgrupper. Bildeboka gir dessuten en annen tilgang til verden enn det man i barnehagehverdagen erfarer.

Kunnskapsdepartementet i Norge har pedagogisk ledelse som et stort satsingsområde i sin strategi for (framtidens) barnehage 2014–2020. Pedagogisk ledelse, sier Marit Bøe i sin artikkel, kan analyseres med utgangspunkt i tre tilnærminger: «instructional leadership», distribuert ledelse og hybrid ledelse. Hun forklarer også hvorfor ledelse har fått en så sentral rolle i den norske barnehagen som utdanningsinstitusjon.

Vi ønsker god lesning!

Firouz Gaini, redaktør
Torshavn, 13. oktober 2016